

tako ravnal, kakor se je v mladosti navadil. Če pa to velja od tistih, ki so posebno dobre glave, kaj še le od drugačnih. Ni ga kraja, da bi bil bolj pripraven, in ni je priložnosti, ktera bi bila bolj ugodna, da bi se otroci privadili, zamerkljivo in tako brati, da bi tudi razumeli, kar berejo, kakor je ravno v šoli, kjer se po mehaniško brati vadijo. Tisti učenik vadi otroke prav brati, ki otroke napeljuje, da ta čas, ko po zunanje izrekujejo, tudi na zapopadek mislijo; kateri pa pri branji to opušča ali zanemarja, skoraj ravno tako ravná, kakor da bi otroke vadił brez glave, in premislika brati. Kadar v branji podučujemo, se nam naj boljši priložnost ponuja, ki nas spodbada, da se o zapopadku pogovarjamo, da podučujemo in otrokom pomagamo, kjer je potrebno.

(Dalje prih.)

Tečno učilo.

K a z a v n i p o d u k.

R a s t l i n e.

S n o v a. Korenina, deblo, veje, listje, berst (popok), cvet, sad, drevje, germovje, cvetice, zeliša, trava, mah, gobe.

U č b a. *) Korenina je spodnji del rastline; raste in rije v zemljo, in rastlino derži, da je veter ne podere. — Deblo (steblo, bilka) vstaja iz korenin, iz katerih vleče živni sok, ki ga pošilja po vejah in perju. — Veje rastejo iz debela na vse strani. — Listje ali perje odeva rastline; po njem izhlapijo rastline preobilni sok, in navlečejo novih moči iz zraka, dežja in rose. Če se perje osmuka ali obere, se tudi vsa rastlinska rast zadržuje in pokvari. — Perje prirase iz berstja ali popkov, kateri spomladi poganjajo. — Cvet je naj lepši del rastline, kateri ji daje zalo in veselo podobo. Cvet je mnogotere barve, podobe in duha. Kdaj rastline navadno cvetó? — Sad je tudi razen; je mesen, sočnat, terd, mehek, v lupinah (luščinah) in brez luščin; je zeló dober in koristen, pa tudi lahko škodljiv. Sad daje tudi seme za novo rastlino. — Med vsemi rastlinami je drevje naj bolj močno in visoko; ima korenine, deblo in ve-

*) Poleg „Velikega berila“ za slov.-nemško šole.

je, ktere se v enega ali v več verhov razprostirajo, in poganjajo mladike, popke, cvetje in perje, ter rodé sadje. Deblo in veje pokriva skorja; med skorjo in terdim lesom je tanko ličje, potem belina in sredina lesa, ki ima v sredi steržen. Les je terd, p. hrastov, mecesnov, bukov i. t. d., ali pa je mehek, p. lipov, smrekov i. t. d. Sadno drevje nam daje sadja, drugo pa listja in lesa za kurjavo in mnogo rabo. Debla otešejo, in naredé iz njih brune, ali pa jih razrežejo z žago, da imajo, deske ali dilje i. t. d.; vejevina in dračje se rabi za kurjavo, listje pa za steljo ali vevnik; tudi štor ali panj se izkoplje in za kurjavo porabi. Drevje se množi po koreninicah in po semenu; požahnuje se pa po vcepljenju mladik (cepičev) in očes. — Germovje poganja iz štora po več verhov, in je nizko in košato. — Cvetice so lepota vertov, polja in ledin; razveseljujejo nas s prijetnim duhom in z lepim cvetjem. — Kdaj rastejo cvetice? — Zeliša so dobra jed za ljudi in živino; nekatere imajo še celó zdravilno moč v sebi; nekatere pa so zeló škodljive in strupene, ktere pa moramo poznati in se jih ogibati. Zdravilne zeliša so postavim: kumna, janež, gorušica in majaron, od kterih se rabi zernje ali seme, — rožmarin, dušica, timijan, rutica, sivka, žalbelj, gomilice, melisa, arnika, svederc, pelin, meta, kislica, konjski rep i. t. d. Strupene zeliša so: kristavec, zobnik, pasja, kačja ali volčja jagoda, trobeljka ali lajnež, mišje zelice, pasji ali divji peteršilj, podlesk, maslovnjak, čerlenka, volčjek, kokolj, urajnica ali lesjak in večidel vse cvetice in zeliša, ktere se vlačno slinijo, po mertvaško, žalostno cvetó, in ki imajo začernele svetle jagode i. t. d. Nikar tedaj ne jemlji v usta jagod, korenin, zeliš, peres in zernja, česar ne poznaš! — Po senožetih in ledinah raste zelena trava, ki daje živini dobro kermo. Suha pokošena trava se imenuje seno. — Mah ima tanke listke, cvet in sad; raste po drevju, po kamenju in po zemlji. Iz maha se tudi napravljajo mehke postelje in blazine. — Gobe ali glive so mesnate, nekoliko sočnate rastline, ki so iz tankih nitok spletene; rastejo po zemlji, pod zemljo, po drevju, po vodi in še celó pod vodo. Nekatere gobe so dobre; še več pa jih je škodljivih in hudo strupenih. Ni jih tedaj varno tergati in jesti. —

T r a v a.

Veseli se nam serce, ko pogledamo lepo zeleno travo. In kako veselo beremo: „Bog je zapovedal: Zemlja naj rodi travo, zeli in rodne drevesa! — in zemlja je bila lepo zelena, in mnogih cvetlic je bilo po njej in cvetečih drevih kakor spomladi.“ Pobožnost nam serce navdaja, ko zopet beremo: „Gospod je hotel ljudi nasititi, in je rekel: Recite ljudem sest. Bilo je pa tamkej veliko trave.“ — Trava raste čversto in očem prijetno; vidi se na nji božji blagoslov, bogodarna podoba obilnosti in darilo mile nature. — Kadar po dolgi suši ljubi dežek zemljo zopet pokrepča, si trava kaj opomore. Tudi spomladi pred vsem drugim ozeleni trava. Perva zelena trava nas razveseljuje ob toplih studenčnih krajih. Biseri rose blesketajo naj bogatejše po zeleni travi. — Trava prijazno pokriva in nam domači zemljo. Kjer koli trava raste, se čutimo, da smo doma, ako smo tudi odločeni od vsega drugega. — Kjer trava ne raste, oj, kako je pusto in žalostno! Naj nam umetnost še take lepe reči na beli dan stavi, se nam vendar zdi vse zapuščeno in nemilo, kjer ni zelene trave. Mehka trava! kako sladka si ti vsakemu trudnemu! koliko ubogih popotnikov se v tebi spočije in presladko sanja! — Iz trave blesketajo bistri studenci in šumljajo po njej veseli, — in najlepše stvari, cvetice, rastejo in cvetejo po travi. — V mladosti nam je trava igrališče. Po travi tekajo otroci, in si pletejo vence. Trava pokriva tudi gomile naših mrtvih, in tudi mi si na svoje gomile enkrat želimo trave — podobe življenja in upanja.

Idrijanski.

Iz zgodovine kerščanske ljudske šole.

(Dalje.)

Germanska doba.

Ta obsega tako imenovani srednji vek ali pa čas od velikega preselovanja narodov noter do cerkvenega razkolništva po Lutru. Germani so v početku tega časa na razvalinah rimske oblasti ustanovili nove kraljestva in gospodovali so tudi nad svojo domovino po visokih severnih krajih. Kjer so papeža spoštovali kot Kristusovega namestnika, tam so imeli tudi ce-